Jüdische Pester Zeitung.

יודישע פעסטער צייטונג

אויף דיעזע צייטונג קאַנן מאַן יעדען טאג פרענומעריערען
אונד דער פרענומעראַציאָנס-פרייז בעגיננט מיט דעם טאַגע דעס ערסטען בלאַטטעס.

דיא רעדאַקציאָן בעפינדעט זיך אין פעסט אלט-גאַססע נו' 1.
וואָהין מאַן אויך דיא פרענומעראַציאָנסגעלדער צו זענדען בעליעבע.

דיעזעס בלאַטט ערשיינט דרייאַמאַל וואָכענטליך
מאָנטאַג, מיטטוואָך אונד פרייטאַג,
אונד קאָסטעט
פיר עסטעררייך-אונגאַרן
גאַנציעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר.
האַלביעהריג 5 " " "
פירטעליאַהר 2 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.

פיר'ס אויסלאַנד
גאַנציעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר.
האַלביעהריג 5 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.
פירטעליאַהר 2 " " 75 " " "

Nr. 112, נײנטער יאַהרגאַנג — פעסט, פרייטאַג יד תשרי ה ת'ר'ל'ח' — Pest, den 21. September 1877.

דער קריעג.

זייט מיטטוואָך פריה איזט דיא אללצו-וואַרמע בעגייסטערונג פיר דיא טירקען-זיעגע ווידער איין וועניג אבגעקיהלט וואָרדען. עס געהט ניכט זאָ שנעלל, וויא מאַן מיינט; דיא רוססען ווערדען ניכט זאָ ראַש פערניכטעט, וויא מאַן עס זיך אים גייסטע פאָרשטעללט. דער קאַמפף בייא פלעוונא דויערט נאָך אימער פאָרט; פרייליך איזט ער ניכט מעהר זאָ העפטיג, וויא ער אם 11-טען אונד 12-טען סעפטעמבער וואַר. דענן דיא רוססען מיססען ערסט נייע פערשטערקונגען אבוואַרטען, דיא אבער קוים פאָר דעם 1-טען אָקטאָבער איינטרעפפען קאָננען. פאָן דען טירקישען בעפעסטיגונגען אים אָרטע ג ר י ו ו י צ א איזט איינע בעפעסטיגונג נאָך אימער אין דען הענדען דער רוססען. — אויך דער הויפט בעפעסטיגטע בערג סוועטי-ניקאָלויס אים שיפקא-פאַסע, דער שאָן פאָן סוליימאַן פאַשא ערשטירמט וואורדע, איזט אם 17-טען סעפטעמבער פאָן דען רוססען ווידער צוריק-עראָבערט וואָרדען. דיא רוססען אים שיפקא-פאַסע בעקאַמען נייע פערשטערקונגען אונד זאָמיט איזט עס איהנען געלונגען, דיא טירקען ווידער צוריקצודרענגען. — מעהעמעד אלי פאַשא אים אָסטען זיעגט בייגאהע יעדען טאג געגען איינצעלנע רוססישע אַרמעע-אבטהיילונגען, אבער עס איזט איהם נאָך ניכט געלונגען, דער הויפט-אַרמעע דעם רוססישען קראָנפרינצען איינע ענטשיעדענע ניעדערלאַגע בייצו-ברינגען. דיא אַרמעען דעם רוססישען קראָנפרינצען זינד וואָהל פאָן דעם פליססע לאָם ביז איבער דען פלוס יאַנטרא געוואָרפען וואָרדען; אבער היער אן דער יאַנטרא האבען זיך דיא רוססען ווידער בעפעסטיגט, אונד עס ווירד ווידער ציעמליך לאַנגע דויערן, ביז זיא אויך פאָן היער פערדרענגט ווערדען. וויא געזאַגט: עס געהט ניכט זאָ שנעלל, וויא מאַן מיינט!

נון ווירד מאַן פראַגען: וואָ שטעקען דענן אייגענטליך דיא טירקישען זיעגע? ווענן דיא רוססען נאָך גריוויצא האבען אונד פאָר פלעוונא שטעהען; ווענן סוליימאַן פאַשא פאָם בערגע סוועטי-ניקאָלויס אים שיפקא-פאַסע ווידער צוריקגעוואָרפען וואורדע; ווענן מעהעמעד אלי פאַשא נאָך ניכט דיא הויפט-אַרמעע דעם רוססישען קראָנפרינצען בייא ביעלא געשלאַגען האט: וואָס פיר איינען לערם מאַכט מאַן דאַנן מיט דער טאפפערקייט דער טירקען אונד מיט איהרען גלאָררייכען זיעגען?

דיעזע פראַגען זינד לייכט צו בעאַנטוואָרטען, ווענן מאַן זיא אומדרעהט אונד דיאזעלבען געגען דיא „רוססישען זיעגע" קעהרט. וואָס האט דער גראָסע רוססישע הייפען געגען דאָס קליינע טירקישע הייפליין ביז יעטצט אויסריכטען קאָננען? — — וויא איזט דיא גראָסע רוססישע איבערמאַכט, דיא ביז יעטצט אלס זאָ אונגעהייער מעכטיג געשילדערט אונד געפירכטעט וואורדע? נאָך אם 20-טען יולי האבען זיך דיא רוססען איהרע ערסטע בעדייטענדע ניעדערלאַגע בייא פלעוונא געהאָלט, צעהן טאַגע דאַרויף, נעמליך אם 31-טען יולי מאַכטען זיא איינען צווייטען אנגריף אויף פלעוונא, אים דאָרט איהרע ערסטע ניעדערלאַגע מיט איינעם זיעגע צו פערגעלטען — אונד דא האטטען זיא צום צווייטען מאַלע איינע שרעקליכע ניעדערלאַגע ערליטטען, וואָבייא זיא גענען 20000 מאַנן פערלאָרען האבען. — נון האטטען זיך דיא רוססען פאָללע זיעבען וואָכען צייט געלאַססען, אים נאָך איינעם לאַנגע איבערלעגטען פלאַנע, אונד נאַכדעם זיא נאָך ערסט דיא רומענען צו הילפע נאהמען, איינען דריטטען אונד זעהר העפטיגען אנגריף אויף פלעוונא מאַכען צו קאָננען. דיעזער דריטטע העפטיגע אנגריף דער רוססען אויף פלעוונא בעגאַנן אם 6-טען סעפטעמבער אונד דויערט שאָן איבער פיערצעהן טאַגע, אָהנע דאָס נאָך דיא רוססען דער שטאַדט פלעוונא נאהע קאָממען קאָננטען. בייא איהרען דרייא אנגריפפען אויף פלעוונא, זייט דעם 20-טען יולי, האבען דיא רוססען אונגעפעהר שאָן 50000 מאַנן פערלאָרען — אונד זאָמיט ווערע פלעוונא זעלבסט אים פאַללע איינער איינגאהמע זעהר טהייער בעצאהלט! אים רוססישען הויפט-קוואַרטיער האט מאַן בערייטס איינגעזעהען, דאָס אָסמאַן פאַשא אין דען לעטצטען 6 וואָכען פלייסיגער אלס דיא רוססען וואַר, ער אומוואַנדעלטע דען אָרט פלעוונא אין איינע פאָרמליכע פעסטונג, זאָ דאָס יעטצט דיא רוססען, ווענן זיא פאָן פלעוונא דורכאויס ניכט אבלאַססען וואָללען, צוערסט אן איינע איינשליעסונג אָסמאַן פאַשאַס דענקען מיססען, אים זאָדאַנן דיעזע בעפעסטיגטע שטאַדט בעלאַגערן צו קאָננען — ווענן עס נעמליך אָסמאַן פאַשא צולאַססען ווירדע! — דאָס רוססישע הויפט-קוואַרטיער אין פ אָ ר א ד י ן בעקאַם זאָגאַר פורכט, דאָס עס דיא טירקען באַלד אומרינגען ווערדען — אונד עס צאָג זיך דאַהער נאָך גאָרני-שטודען צוריק, אים זיך פאָן דאַ אויס דיא ריקצוגס-ליניע איבער דיא ריקצוגס-בריקע צווישען סיסטאָווא אונד צימניטצא זיכערן צו קאָננען. דאָס רוססישע הויפט-קוואַרטיער פאָר פלעוונא מוססטע אלזאָ איינען ריקצוג מאַכען אונד מוס נאָך הייטע וועגען זיינעם ווייטערען ריקצוגעס בעדאַכט זיין. — אם 17-טען סעפטעמבער מאַכטען דיא ר ו ס ס ע ן אבערמאַלס איינען אנגריף אויך אויף דיא צווייטע בעפעסטיגונג פאָן גריוויצא, וואורדען אבער ווידער אונטער אונגעהייער גראָססען פערלוסטען צוריקגעשלאַגען. דער זיעג אָסמאַן פאַשאַס בעשטעהט אלזאָ דאַרין, דאָס ער אללע אנגריפפע דער רוססען זייט דעם 20-טען יולי מיט גראָסטער טאפפערקייט צוריקגעשלאַגען האט, אונד דאָס ער טראָטץ דער רוססישען איבערמאַכט אונד טראָטץ איהרער איבערמעכטיגען אנשטרענגונג נאָך הייטע דער בעזיטצער פאָן פלעוונא איזט. מיט איינעם וואָרטע: דאָס זיעגען דער טירקען בעשטעהט עבען אין דעם ניכט-זיעגען דער רוססען.

מאַן דאַרף ניכט פערגעססען, דאָס דיא רוססען דען א נ ג ר י פ פ ס-קריעג פיהרען, וועהרענד דיא טירקען נור אויף איהרע פ ע ר ט ה י י ד י ג ו נ ג בעדאַכט זינד — אונד אין איינעם זאָלכען פערטהיידיגונגס-קריעגע הייסט דיא פערהינדערונג אָדער צוריקווייזונג איינעס אנגריפפעס אויך איין זיעג. אָסמאַן פאַשא קאַנן אלזאָ מיט רעכט אלס דער ערסטע טירקישע העלד געפייערט ווערדען.

דער טירקישע אָבער-קאָממאַנדאַנט מעהעמעד אלי פאַשא האט ביז יעטצט דיא גראָסע טירקישע פעסטונג רוסטשוק פאָן איהרער בעלאַגערונג בעפרייט אונד דיא גאַנצע אָסטליכע געגענד פאָן בעבראָווא ביז פירגאָס פאָן דען רוססען געזויבערט. דיא רוססען זינד פאָן דעם גראָססען טירקישען פעסטונגס-פיערעק ווייט נאָך וועסטען געדרענגט וואָרדען — אונד דער רוססישע קראָנפרינץ, דער זיך שאָן דער איינגאהמע פאָן רוסטשוק ריהמטע, מוססטע מיט זיינער גאַנצען 40,000 מאַנן שטאַרקען אַרמעע נאָך ביעלא רעטירירען. דאָס רוססישע הויפט-קוואַרטיער פירכטעט זאָגאַר שאָן, דאָס איהם מעהעמעד אלי פאַשא אללע ריקצוגס-בריקען אבשניידען ווירד. אויך פיר אָסמאַן פאַשא קאַם עס זעהר גוט, דאָס זיינע רוססישען אנגרייפער יעדען אייגענבליק פירכטען מוסטען, דאָס איהנען מעהעמעד אלי פאַשא אין דען ריקען קאָממען ווירד. אונד אין דער טהאַט האט מאַן בייגאהע יעדען טאג פאָן איינעם זיעגע מעהעמעדס געגען איינצעלנע רוססישע רעגימענטער. — וועהרענד אלזאָ אָסמאַן פאַשא בלאָס איינען זיעגרייכען פערטהיידיגונגס-קאַמפף פיהרט, פיהרט מעהעמעד אויך איינען זיעגרייכען אנגריפפס-קריעג.

וואָס נון דען טירקישען גענעראַל סוליימאַן פאַשא בעטריפפט, זאָ מוס מאַן געשטעהען, דאָס מאַן זיך אין דעמזעלבען ווירקליך ניכט אויסקעננט. ענטוועדער איזט ער פערריקט, איינגעבילדעט, שטאַרזיניג אונד האַרטנעקיג — אָדער ער האט איינען „געהיימען פלאַן", דער אונס אבער צו געהיימניספאָלל איזט! — זיינע ערסטע העלדענטהאַט וואַר, דאָס ער דיא רוססען איבער דאָס באַלקאַן-געבירגע צוריקגעוואָרפען האט; דאָס וואַר זעהר טאפפער אונד זעהר בראַוו! — נון אבער שטעהט ער יעטצט שאָן איינען פאָללען מאָנאַט פאָר דעם שיפקא-פאַס אונד וויל נאָך הונדערט יאהרע דאָרט צוברינגען! וואָס ער אייגענטליך פאָן דיעזעם שיפקא-פאַס הערויסברינגען וויל? וואָרום ער זיך געראַדע אויף דען שיפקא-פאַס פערלעגט? עס פיהרען יאַ מעהרע געבירגס-שטראַססען איבער דען באַלקאַן, אונד ער העטטע זיך שאָן לענגסט מיט מעהעמעד אָדער אָסמאַן פעראייניגען אונד מיט פעראייניגטען קרעפטען איינע זעהר גראָסע ניעדערלאַגע דען רוססען בייבריינגען קאָננען! — דיא רוססישע אַרמעע אים שיפקא-פאַסע איזט ניכט זאָ גראָס, נור דורך דיא גראָסאַרטיגען בעפעסטיגונגען דיעזעס פאַסעס איזט זיא בייגאהע אונאַנגרייפבאַר: סוליימאַן האט דאָס בערייטס איינגעזעהען אונד דאָך, אונד יעטצט וויל ער דאָרט דען אונניטצען, אויסזיכטסלאָזען קאַמפף פאָרטפיהרען אונד קראַפט אונד צייט פערשווענדען! דאָס איזט איינע איינבילדונג אונד איין אונפערצייהליכער שטאַרזינן! ווענן ער זיך ניכט רעכטצייטיג איינעם בעססערן בעזיננט אונד דען שיפקא-פאַס ווייטער שיפקא-פאַס בלייבען לעסט; ווענן ער זיך ניכט באַלד דורך איינע אנדערע געבירגס-שטראַססע נאָרד-וועסטליך בעגיבט, אים דעם שאָן זאָ לאַנגע בעדרענגטען אָסמאַן פאַשא צו הילפע צו איילען: דאַנן פירכטען וויר נאָך אימער, דאָס דער בראַווע אָסמאַן דיעזען שטאַרזינן סוליימאַנס ביססען ווירד. נאָך ווערע עס יעטצט צייט, נאָך זינד דיא נייען רוססישען פערשטערקונגען אין בולגאַריען ניכט איינגעטראָפפען; אנפאַנגס אָקטאָבער אבער קאַנן עס צו שפעט ווערדען!

נון וואָללען וויר יעטצט דיא זייט מיטטוואָך היער איינגעטראָפפענען א מ ט ל י כ ע ן דעפעשען מיטטהיילען: דיעזע לויטען:

ק אָ נ ס ט א נ ט י נ אָ פ ע ל, 19. סעפטעמבער. איינע אמטליכע דעפעשע סוליימאַן פאַשאַס פאָם 18-טען סעפטעמבער געשטעהט, דאָס דיא רוססען דיא בעפעסטיגונג סוועטי-ניקאָלויס אים שיפקא פאַסע ווידער אין איהרען הענדען האָבען. דיא רוססען האַלטען פערשטערקונג אונד מאַכטען איינען אנגריף אויף דיא טירקען, זאָ דאָס דיעזע דען בעפעסטיגטען בערג ניקאָלויס פערלאַססען אונד זיך אין איהרע פריהערען פער-

צווישען דעם יודענטהומע גענצליך ענטפרעמדעט. — דא מיט דאך שליינינע הילפע געשאפפען ווערדען. מיט דעם בלאָסען פערטרויען אויף דיא גנאדע דעם קולטוס-מיניסטערס איזט עבען גאר ניכטס געטהאן. דאס רעליגיאָנס-פרייהייטס-געזעטץ, אין פאָלגע דעססען דער איבערטריטט צום יודענטהומע אויך אין אונגארן געשטאטטעט ווערדען זאָללי, ווארדע בערייטס פאָם פערשטארבענען בראָן אָטוואָש פערפאסט, אום אין זיינעם שרייבטישע — דען עוויגען שלאף צו שלאפען. — זייט דעם שליעף דיעזעס געזעטץ איינינע יאהרע אים שרייב-טישע דעם שפעטערען קולטוס-מיניסטערס דר' פוילער, יעטצט שלאפט דאסזעלבע זייט איינער רייהע פאָן יאהרען וויעדער אים שרייב-טישע דעם העררן טרעפאָרט. עס מיסטע דאהער דורך איינע קרעפטיגע פעטיציאָן אן דען רייכסטאג וואכגערופען ווערדען. דורך בלאָסעס „פערטרויען" איזט עבען נאָך ניעמאנד איים דעם שלאפע גערישטעלט וואָרדען.

*) (דער שטרייט וועגען איינעם געטויפטען יודישען קינדעס.) שאָן פאָר עטווא צוויא יאהרען בראכטען וויר דיא מיטטהיילונג, דאס איינע יודישע דיענסט-מאגד איים פעסט, נאמענס פאני לעדערער, מיט צוריקלאססונג איינעם 5-יעהריגען קנאבען פלאָטצליך פערשוואנד. איין כריסטליכער הויזמייסטער וואָללטע דאמאלס דאס קינד איבערנעהמען, וועגן מאן איהם ערלייבע, דאס קינד „טויפען" צו לאססען. דיא יודען נאהמען זיך דאָך דער זאכע אן אונד וואָללטען עס ניכט דולדען, דאס איין קליינעס, אונמינדיגעס יודישעס קינד אָהנע וויטערעס געטויפט ווערדע. דיא היעזיגע יודען-געמיינדע וינשטע, דאס דיא שטאדט דאס קינד אויף שטעדטישע קאָסטען אויסהאלטע, וויא זיא דיעס אויך ביא פערלאססענען קינדערן אנדערער קאָנפעססיאָנען טהון מוס, אָהנע דאס דעסהאלב איין רעליגיאָנס-וועכסעל נאָטהיג ווערע. דער שטרייט צווישען יודען-געמיינדע אונד שטאדט-בעהאָרדע וועגען דיעזעס קינדעס דויערטע זייט יאהרען פאָרט. דיא שטאדט-בעהאָרדע זאָרגטע נין פאָר אללעם דאפיר, דאס דער געבורטס-שיין דיעזעס קינדעס הערביינגעשאפפט ווערדע. דאס איזט דערזעלבען אויך דיעזער טאגע געלונגען. אבער וואס שטעללטע זיך דא הערויס? דאס דער יודישע קנאבע, דער היינטע בערייטס 9 יאהרע אלט איזט, אין דער וויענער פאָרשטאדט מאריאהילף געבאָרען אונד פאָם דאָרטיגען קאטהאָלישען גייסטליכען געטויפט וואורדע. היעמיט קאָננטע וואָהל דער שטרייט זיין ענדע נעהמען, דא עס זיך יא גאר ניכט מעהר אום איין יודישעס קינד האנדעלט. אללײן דער קליינע לעדערער, דער נאטירליך אנלעסליך זיינער טויפע ניכט אום זיינע „איינווילליגונג" געפראגט וואורדע, ערקלערט נין: פאָן דער קאטהאָלישען רעליגיאָן ניכטס וויססען, זאָנדערן יודע בלייבען צו וואָללען! עס קאנן זיך היערום איין שטרייט ענטשפינגען, דער פאָם געזיכטספונקטע דער רעליגיאָנס-פרייהייט פאָן האָהעם אינטערעססע ווערדען דירפטע.

*) (אין טאללויא) איזט איין פייער אויסגעבראָכען, וועלכעס 133 הייזער צערשטאָרטע.

נייעסטעס.

דיא הייטע פריה היער איינגעטראָפפענען אמטליכען דעפעשען האבען דיא אין אינזערעם ערסטען ארטיקעל מיטגעטהיילטען פריוואט-דעפעשען דער נייען פרייע פרעססע נאָך ניכט בעשטעטיגט. איינע אמטליכע דעפעשע אויס מאן פאשא'ס פאָן מאָנטאג אבענד מעלדעט: „טראָטצדעם ביז יעטצט היער דיא רוסען אונגעהייערע ניעדערלאגען ערליטטען, זעטצען זיא דען קאמפף אום פלעוונא נאָך איממער פאָרט." — פאָם שיפקא-פאסע טעלעגראפירטע וויעדער סוליימאן פאָלגענדעס: „נאכדעם וויר דיא הויפט-רוסישע בעפעסטיגונג אים שיפקא-פאסע איינגענאָממען, גרייפען וויר נין דיא לעטצטען רוסישען שטעללונגען אים שיפקא-פאסע אן. דער קאמפף דויערט פאָרט; אבער מאן קאנן מיט זיכערהייט ערווארטען, דאס זיך דיא רוסען פאָם שיפקא-פאסע באלד צוריקציעהען ווערדען.

דאס רוסישע הויפט-קוואַרטיער מוסטע נין פאָן פאָראדין וויעדער צוריק נאָך גאָרני-שטודען פערלעגט ווערדען — אונד איינע רוסישע אמטליכע דעפעשע אויס גאָרני-שטודען פאָם 17-טען סעפטעמבער בראכטע פאָלגענדע מעלדונג: „דאס רוסישע באָמבארדירען אויף פלעוונא דויערט פאָרט, דיא ענטשיידונגס-שלאכט שטעהט נאָך בעפאָר. נאך פיער-טעגיגעם באָמבארדירען האבען אונס דיא טירקען היטע מאָרגענס פלאָטצליך מיט איינעם איבערפאלל איבעררשט. נאך העפטיגעם ניין-שטינדיגעם קאמפפע וואורדען דיא טירקען מיט גראָסען פערלוסטען צוריקגעוויעזען; אבער אויך אונזערע פערלוסטע זינד זעהר בעדייטענד. איין רוסישער אָבערסט וואורדע געטאָדטעט אונד איין אָבערסט פערוואונדעט. דיא צאהל דער רוסישען פערלוסטע קאנן נאָך ניכט בעשטיממט ווערדען." (דאגעגען מעלדעט איינע אנדערע דעפעשע, דאס אין דיעזעם ניין שטינדיגען קאמפפע דיא טירקען געזיעגט העטטען, זאָ דאס דיא רוסען אין דיעזער שלאכט פאָם 17-טען סעפטעמבער אללײן וויעדער 10,600 מאנן, 3 קאנאָנען, 30 וואגען מיט לעבענס-מיטטעלן אונד מעהרערע טויזענד געוועהרע פערלאָרען האבען.)

דיא נייעסטען נאכריכטען מעלדען, דאס מעהעמעד אלי פאשא זיענרייך אים ביעלא קעמפפט, אונד דאס שאָן סוליימאן פאשא מיט 30000 מאנן דעם אָסמאן פאשא צו הילפע איילט, אום ביא פלעוונא דיא רוסען פאָללשטענדיג שלאגען צו קאָננען. —

פערלאָזונג
דער פאלפי-לאָזע.

ביא דער אם 15. סעפטעמבער 1877 פאָרגענאָממענען ציעהונג דיעזער לאָזע וואורדען פאָלגענדע נוממערן מיט דען נעבען בעצייכנעטען געווינסטען געצאָגען. אונד צוואר פיעל דער הויפט-טרעפפער מיט 40000 גולדען אויף נ' 17226; דער 2-טע טרעפפער מיט 4000 גול' אויף נ' 46147; אונד דער 3-טע טרעפפער מיט 2000 גולדען נומ' 5081; — פערנער געוואננען יע 400 גולד. נ' 84482 אונד 88524; יע 200 גולד. נומ' 9625 35592 51561 80250 99045.

געשעפטסבעריכט

נעטריידע-געשעפט. פאָן ווייצען וואר געסטערן פיעל צו מארקטע געבראכט, דער פערקויף וואר גוט פערקויפט וואורדען 25000 מעטצער.

ווייצען טהייס 650 מעטר-צטר. 80. קילאָ 12'20 גולד. — 200 מעטר-צטר' 79,5 קילאָ 12,20 גולד. 200 מעטר-צטר' 79' קילאָ 12'10 גול. 200 מעטר-צטר' 79'2 קילאָ 12'— גולד. 100 מטר-צטר' 79,2 קילאָ 12.— גול'.

קאָרן 7,85—7,92½ גול.

האפער 8,50 גולד.

ווייצען פער סעפטעמבער - אָקטאָבער 11.10—11.15 גולדען.—

קוקורוץ פער מאי 7.10—7'15 גול.

האפער פער סעפטעמבער - אָקטאָבער 6.60 — 6,65 גולד.

רעפס (קאָהל) פער סעפטעמבער 18¼ — 18½ גולד.

וויענער שלאכט-פיעהמארקט. דער אויפטריעב אויף דעם וויענער שלאכט-פיעהמארקטע אם 18-טען ד. מ. בעטרוג 4290 שטיק. דאפאָן וואָרען: 1745 אונגארישע, 2282 פאָלנישע אונד 263 דייטשע, — דיא פרייזע שטעללטען זיך פער 100 ק: אונגארישע מאסט-אָכסען 56 — 60 גול. — פאָלנישע 58 — 60½ גולד. דייטשע 60—66 גולדען.

לאָטטא-ציעהונג פאָם 15-טען סעפטעמבער 1877.

טעמעשוואר	50	6	17	28	67
וויען	44	87	59	71	28
גראץ	86	25	71	36	67

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י רייז.

קאָנקורז.

איין געפריפטער לעהרער לערינען שטאנדעס, וועלכער זאָוואָהל אין תנ"ך, אלס אין דען לאנדעס-געזעטצליכען לעהרגעגענשטענדען, אין אונגארישער אונד דייטשער שפראכע גרינדליכען אונטערריכט ערטהיילען קאנן, ווירד פאָן ר"ח חשון הבע"ל אב, אקצעפטירט. יאהרעס-געהאלט 200 גולד', נעבסט פרייער קאָסט אונד קווארטיער.

בעווערבער אום דיעזע שטעללע וואָללען איהרע צייגניססע זאָפאָרט איינזענדען.

נאָדי שאָמקוט (קאָוואַרער דיסטריקט), 1877.

סימאָן שטערן.

קורז-טאבעללע פאָם 18. סעפטעמבער

געלד-קורז	קר. פל.
זילבער-אגיא	105 66
דוקאטען	5 62
קאמפרייז-אונגארישע 8 גולדען גאלד-שטיק (20 פראנקס)	9 42
נאפאלעאנדאר	9 42
דייטשע רייכסבאנקנאטען	57 80
20 מארקשטיקע	11 55
מאסיר זילבער	1 20
לאָזע.	
1839-ער ראָטשילד-לאָזע גאנצע	318 —
דעטטא פינפטעל	318 —
1854-ער 4 פראָצענטיגע שטאאטס-לאָזע	108 —
1860-ער גאנצע	113 —
דעטטא פינפטעל	119 50
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	134 50
דעטטא 50	134 —
קאמא רעגולירונגס	25 —
[illegible]-לאָזע	15 50
כרעדיט-לאָזע	165 75
קלארי-לאָזע צו 40 גולדען	29 25
דאנוי-דאמפפשיפפאהרטס-לאָזע	93 —
אָפנער לאָזע	17 —
[illegible] צו 10 גולדען	12 75
[illegible] 20	14 50
[illegible] 40	28 75
[illegible] 40	30 50
רודאלף-לאָזע 10	13 50
סאלם-לאָזע 40	38 50

לאָזע.	קר. פל.
[illegible] לאָזע צו 20 גולדען	15 —
סט. גענאָיס „ 40 „	33 —
סטאניסלויער „ 20 „	19 50
טריעסטער „ 100 „	120 —
דעטטא „ 50 „	60 —
וואלדשטיין „ 20 „	22 —
ווינדישגרעטץ „ 20 „	27 75
אונגארישע פרעמיען-לאָזע צו 100 גולד.	83 —
דעטטא צו 50 גולדען	83 50
וויענער לאָזע	97 50
ווערטה-פאפיערע.	
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	77 50
טעמעשוואר-באנאטער	77 50
סיעבענבירגישע	76 65
גאליציש	84 80
בוקאווינער	81 —
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	98 50
ווייןצעהענט-אבלעזונגס-אָבליגאציאָנען	76 50
פפאנדבריעפע דער אונגארישען באָדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5½ פראָצענט	91 —
דער אונגארישען היפאָטהעקען באנק צו 5½ פראָצענט	79 50
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 אונד 5½ פראָצענט	— —
דעטטא צו 6 פראָצענט	— —
דער פעסטער קאָממערציאל-באנק	89 50

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פריכטע		קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאָגר.
ווייצען	נייער באנאטער	—	—.——.—
„	„	—	—.——.—
„	„	76	10.65—10.75
„	„	77	10.85—11.—
„	„	78	11.10—11.25
„	„	79	11.35—11.50
„	„	80	11.55—11.65
„	טהייס	74	—.——.—
„	„	75	—.——.—
„	„	76	11.20—11.30
„	„	77	11.40—11.60
„	„	78	11.75—11.85
„	„	79	11.95—12.—
„	„	80	12.05—12.10
„	פעסטער באָדען	74	—.——.—
„	„	75	—.——.—
„	„	76	10.60—10.75
„	„	77	10.85—11.05
„	„	78	11.10—11.20
„	„	79	11.30—11.40
„	„	80	11.50—11.55
„	וויעזעלבורגער	74	—.——.—
„	„	75	—.——.—
„	„	76	11.10—11.20
„	„	77	11.30—11.50
„	„	78	11.65—11.75
„	„	79	11.85—11.90

פריכטע	קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאָגר.
קאָרן	72	7.90—7.70
גערסטע מאלץ	62	8.60—7.70
גערסטע פוטטער	62	7.50—6.75
האפער	41	6.55—6.45
קוקורוץ באנאטער		7.20 7.15
אנדערער	73	7.20—7.15
הירזע		—.——.—

	פער	100 קילאָגר.
ווייצען	סעפטעמבער	11.10
		—.—
קארן	פריהיאהר	11 25
קוקורוץ		7 10
גערסטע		—.—
האפער	סעפטעמבער	7.07
		—.—
רעפס		19.—

באללען-מעהל	קר. פל.
נומער 0	24 —
„ 1	23 20
„ 2	22 60
„ 3	21 80
„ 4	21 —
„ 5	20 25
„ 6	19 30
„ 7	17 20
„ 8	15 20
„ 8½	12 —
שפיריטוס: אלטע [illegible]	33.—
„ נייע [illegible]	31.82

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS

Budapest, 1877. Druck v. M. Burian, Marokkanerho

דאס זינד וואהל קרעפֿטיגע ווארטע. דער מארשאלל זאגט אייגענטליך: איהר האבט וואהל דיא פֿרייהייט, נאך אייערער פּאָליטישען איבערציינגנג צו וועהלען, אללײן איך בעפֿעהלע אייך: יענע מעננער צו וועהלען, דיא מיינע רעגירונג אייך עמפּפֿעהלען ווירד. דאס הייסט מיט איינעם ווארטע: מאק מאהאָן האט דיא וואהל-פֿרייהייט אין פֿראנקרייך אבגעשאפֿפֿט. דאנן איזט אבער דיא גאנצע וואהל האָכסט איבערפֿליססיג, דא זאָללטע דער מארשאלל זיך איינפֿאך דיא דעפּוטירטען ערנעננען, עבענזאָ וויא ער דיא מיטגליעדער זיינער רעגירונג געגען דען ווילען דעם דאמאליגען פּארלאמענטס ערנאננט האט. מאן זיעהט: טהיערס איזט געשטאָרבען, גאמבעטטא איזט פֿעראורטהיילט, זאָגאר ווירדע דער מארשאלל זיך דאָך געהיטעט האבען, זיינער צונגע זאָ פֿרייען לויף צו געשטאטטען. נון, דער 14-טע אָקטאָבער ווירד אונס צייגען, אָב דיא וועהלער אין פֿראנקרייך פֿאָן דיעזער קונדגעבונג זיך ווערדען איינשיכטערן לאססען? וויר גלויבענס ניכט! וויר גלויבען נאך אימטער, דאס אנלעסליך דער נייא-וואהלען דיא רעפּובליקאנישע פּארטייא זיעגען ווערדע!

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

*) (דיא ביסמארק-אנדראשישע צוזאממענקונפֿט.) דיא זייט לאנגע אין אויסזיכט גענאָממענע צוזאממענקונפֿט דעס פֿירסטען ביסמארק מיט דעם גראפֿען אנדראשי האט ענדליך אם 19-טען דיעזעס אין זאלצבורג ווירקליך שטאטטגעפֿונדען. — דיא בעראטהונגען דיעזער ביידען שטאאטס-מעננער דויערטען פֿיער פֿאָללע שטונדען אונד צוואר פֿאָן 11 איהר פֿאָר- ביז 3 איהר נאכמיטטאג. דאס ערגעבניס דער בעראטהונגען איזט אויגענבליקליך נאך אין טיעפֿעס געהיימניס. דאס פֿערטרויעסטע בלאטט דעס פֿירסטען ביסמארק, דיא אין בערלין ערשיינענדע „פּראָווינציאל-קאָררעספּאָנדענץ" מעלדעט איבער דען צוועק דיעזער צוזאממענקונפֿט פֿאָלגענדעס: „עבען אינטער דען גינסטיגען פֿערהעלטניססען איזט איינע צוזאממענקונפֿט דיעזער ביידען גראָססען שטאאטסמעננער פֿאָן אינגעהייערער וויכטיגקייט. זייט איינער לאנגען רייהע פֿאָן יאהרען זיכטען זיא מיט הילפֿע דעס „דרייא-קאיזער-בינדניססעס" דען פֿריעדען איירָאָפּאס צו רעטטען. יעטצט איזט דיא צייט געקאָממען, דאס זיא איהרע פֿריעדליכע אויפֿגאבע פֿאָן נייעם אויפֿנעהמען." — דאס הייסט זאָ פֿיעל: דאס דיא ביידען שטאאטסמעננער דעסהאלב צוזאממענגעקאָממען זינד, אום דיא וויעדערהערשטעללונג דעס פֿריעדענס צו פֿערזוכען. אין דער טהאט וואורדע בערייטס וויעדערהאָלט געמעלדעט, דאס פֿירסט גאָרטשאקאָף דען פֿירסטען ביסמארק ערזוכט האבע, דען רוסישען קאיזער דורך איינען פֿריעדענסשלוס אויס דער פֿערלעגענהייט צו ציהען. אללײן דאס וואֶרע רעכט. לעבעריליך איזט יעדאָך דיא בעהויפּטונג, דאס דיא ערהאלטונג דעס איירָאָפּעאישען פֿריעדענס מיט הילפֿע דעס „דרייא-קאיזער-בינדניססעס" פֿערזוכט וואורדע. ערסטענס צייגען יא דיא בלוטיגען שלאכט-פֿעלדער אין בולגאריען, דאס עס אין איירָאָפּא דען דאָך ניכט גאר זאָ פֿריעדליך געבליעבען איזט. צווייטענס וואר עס יא עבען איין מיטגליעדער דיעזעס דרייא-קאיזער-בינדניססעס, נעמליך דער רוסישע קאיזער, דאס דורך זיינען האָכמוטה אונד זיינע עראָבערונגס-זוכט דיעזען אונגליקליכען קריעג הערבייגעשאָפֿען האט! דאָך ביסמארק איזט איינמאל איין פּפֿיפֿפֿיגער קאָפּף. ער וויללל, דאס רוסלאנד, וועלכעס אים קריעגע זאָלך' אונגעהייערע ניעדערלאגען ערליטטען, בײם פֿריעדענס-שלוסע דעננאך איין „גוטעס געשעפֿט" מאכע. פֿיר דיעזען געדאנקען מאכטע ער נון אייך דען גראפֿען אנדראשי געווינגען, וועסהאלב ער דען אלטען שווינדעל מיט דעם דרייא-קאיזער-בינדניססע אויפֿוואָרמט. — ער זאגטע דעם אנדראשי: „עס איזט ריכטיג, דאס דער רוסישע קאיזער דען קריעג פֿערשולדעט; עס איזט פֿערנער ריכטיג, דאס ער דיא טירקען שלעגע איינגעשטעקט, דיא יע נאָך ערטהיילט וואורדען; עס איזט ענדליך ריכטיג, דאס ער דער טירקייא איינע געוואלטיגע „קריעגס-ענטשעדיגונג" לייסטען זאָללטע — אללײן וויר דירפֿען ניכט פֿערגעססען, דאס ער אונזער פֿערבינדעטער איזט! וויר מיססען דאהער דאַרויף זעהען, דאס רוסלאנד טראָטץ זיינער ניעדערלאגען בײם פֿריעדענס-שלוסע איין גוטעס געשעפֿט מאכע!" — דאס איזט איינשטיממיג דאס שטרעבען ביסמארקס. וויר גלויבען יעדאָך, דאס הייטע, נאכדעם בעקאננטליך אייך זיינע מאיעסטעט דער קאָניג געאייסערט, דאס ער דען רוסישען קאיזער ניכט אלס זיינען „פֿערבינדעטען" אנערקעננע, גראַף אנדראשי זיך ניכט מעהר דאצו הערגעבען ווערדע, דעם רוסישען קאיזער, בלאָס דעם פֿירסטען ביסמארק צו ליעבע, אויף קאָסטען דער טירקייא זאָלכע פֿריינדשאפֿטס-דיענסטע צו לייסטען. איבערדיעס דירפֿטע אין פֿאָלגע דער „אללגעמיינען בעלייכטונג", וועלכע אין דען נאמהאַפֿטעסטען שטעדטען אונגארנס וועגען דער טירקישען זיעגע אין דען לעטצטען טאגען פֿעראנשטאלטעט וואורדען, אייך דעם גראפֿען אנדראשי איין ליכט אויפֿגעגאנגען זיין, דאס איינע רוססען-פֿריינדליכע פּאָליטיק מיט דער אָפֿפֿענטליכען מיינונג אין אונגארן אונפֿעראיינבאר זייא! — איינע בערלינער אמטליכע דעפּעשע פֿאָם 20-טען סעפּטעמבער מאכט איבער דיעזע צווייא מיניסטער-צוזאממענקונפֿט פֿאָלגענדע בעמערקונג: גראַף אנדראשי אונד פֿירסט ביסמארק ווערדען געניג געטהאן האבען, אום דען גרונד צו בעפֿעסטיגען, אויף וועלכעם ביז יעטצט דער פֿריעדע איירָאָפּאס גערוהט האט. עס ווערדען נאָך פֿאָן פֿערשיעדענען זייטען אייך פֿערשיעדענע פֿערזוכע געמאכט ווערדען, אום דען פֿריעדען צו שטאָרען אונד דען קריעג דורך דיא היניינציעהונג אנדערער שטאאטען וייטער צו פֿערברייטען; דאָך ווערדען דיעזע פֿערזוכע ניכט געלינגען, זאָ לאנגע דיא פֿריינדשאפֿט צווישען עסטעררייך, דייטשלאנד אונד רוסלאנד אונגעשטאָרט בלייבט. נור אין דעם צוזאממענהאלטען דער דרייא מעכטע ליעגט דיא גאראנטיע, דאס דער פֿריעדע אין דען איבריגען איירָאָפּעאישען שטאאטען ערהאלטען בלייבט. — איינע זאלצבורגער דעפּעשע פֿאָם 20-טען סעפּטעמבער מעלדעט: גראַף אנדראשי איזט הייטע אום 2 איהר נאך וויען אבגערייזט אונד וואורדע פֿאָם פֿירסטען ביסמארק צום באהנהאָפֿע געלייטעט. דער אבשיעד וואר איין זעהר הערצליכער. פֿירסט ביסמארק ווירד ערסט מאָרגען אברייזען. —

*) (דאס באדשעט דער געמיינזאממען אויסגאבען פֿיר 1878) איזט בערייטס פֿערטיג. מיניסטער-פּרעזידענט טיסא אונד פֿינאנץ-מיניסטער סעלל זינד זאָעבען נאך וויען געריייזט, וואָ איבער דיעזעס באדשעט פֿיר געמיינזאממע אויסגאבען אייך אין געמיינזאממער מיניסטער-ראטה אבגעהאלטען ווערדען זאָלל. אָבגלייך מאן מעהר קיין געלד צור אנשאפֿפֿינג פֿאָן איבאטיאוס-קאנאָנען ברויכט, זאָ דירפֿטע דיעס באדשעט דאָך אום איינינע מיללאָנען האָהער זיין אלס דאס באדשעט פֿיר 1877 וואר. אלס גרונד ווירד אנגעגעבען: דיא פֿערבעססערונג דער קאָסט פֿיר דיא סאָלדאטען. נון, דאס איזט אללערדינגס מעהר ווערטה אלס דיא אנשאפֿפֿינג דער איבאטיאוס-קאנאָנען, דיא ענדליך דאָך נור ווערקצייגע דעס מאססענהאַפֿטען מענשען-מאָרדעס זינד. אינדעס קאָננטע מאן דער אנזיכט זיין, דאס בייא דער דיעס-יעהריגען גוטען ערנטע איינע פֿערבעססערונג דער קאָסט פֿיר דיא סאָלדאטען אייך אָהנע ערהאָהונג דעס באדשעטס מאָגליך וואֶרע. עס שיינט יעדאָך, דאס דיא רעגיערונג זיך דענקט: עבען אין פֿאָלגע דער גוטען ערנטע קאָננען יא דיא לייטע אייך מעהר שטייערן צאהלען.

היניפּצוקריעכען. וועגן מאן זיך דאַרט אבער ניכט בעהיפֿטען קאנן, דא ראָללט מאן זיך וויא איינע קוגעל צוזאממען, אונד ראָללט הינאב אינס טיעפֿע טהאל, אום פֿאָן איינענער איינעם פֿאָראיבערפֿאהרענדען וואגען צערקוועטשט צו ווערדען."

בייא דיעזעס „גלייכניססע" (משל) עסמאנגס וואורדע פֿרויא העדוויג עטוואס אונרוהיג, זיא וועכסעלטע יעדען אייגענבליק דיא פֿארבע. מאן זאה עס איהר אן, דאס זיא זיך דורך דאס גלייכניס פֿאָם שנאבעל-שווינע טיעף בעאונרוהיגט פֿיהלטע, דא זיא ניכט וואוסטע, אָב דיא „שפּיטצע" דיעזעס גלייכניססעס ניכט געגען זיא געריכטעט וואר. עסמאנן וואוסטע זיך דיא זיכטליכע אונרוהע דער פֿרויא העדוויג ניכט צו ערקלערען; אום זאָ מעהר לייכטעטע דיא גאנצע זאכע דעם יונגען ראבבינער איין, דער דען עסמאנן אם ראָקע צופּפֿטע, זיינע „וויזיהייט" דיעסמאל איינצופּאקקען. אינצווישען האטטע זיך אבער אייך פֿרויא העדוויג געפֿאסט אונד זאגטע אין טראָקקענעם טאָנע: „וואס איזט אלזאָ אייער וואונש?"

„איך ווינשע (ערווידערטע נון עסמאנן), אונזערען נייא-גענוועהלטען העררן ראבבינער דעם גנעדיגען העררן ריכטער פֿאָרצושטעללען. בייא דער בעקאננטען גנאדע דעס העררן ריכטערס קאָננטען וויר וואהל אויף איינען פֿריינדליכען עמפּפֿאנג רעכנען. לײדער מוס איך אבער דער גנעדיגען פֿרויא אין געהיימניס פֿערטרויען, אונד ביטטען, אלס שוטצ-ענגעל איבער אונס צו וואכען. אונזער העררן ראבבינער איזט נעמליך יענער יידישע וואנדרער, דער אהנע פֿערשולדען דיא אורזאכע איזט, דאס דער גנעדיגע העררן איינען ארם-בריך ערלישטען . . ."

בייא דיעזען וואָרטען בליקטע פֿרויא העדוויג אויף, אום דען נייען ראבבינער גענויא אינס געזיכט צו שויען. אלס דיא אויגען ביידער זיך בעגעגנעטען, דא צוקטע זיא העפֿטיג צוזאממען. דער ראבבינער יעדאָך, דער דיעזע פֿרויא גלייך בייא זיינעם איינטריטטע ערקאננט האטטע, בליעב פֿעסט שטעהען, פֿיקסירטע זיא מיט דורכשטעכענדעם בליקע, אלס וואָללטע ער זיא פֿערניכטען.

דיא פֿרויא היעלט דיעזען בליק ניכט אויס. אויפֿגערעגט ערהאב זיא זיך פּלאָטצליך פֿאָן איהרעם שטוהלע, אום זיך דיעזעם פֿירכטבארען, שטראָפֿענדען בליקע צו ענטציעהען, מיט דעם אויסרופֿע: „בלייבט היער!" שטירצטע זיא אין איין נעבענצימטער.

דיא ביידען יודען בליעבען נון אללײן, זיך איינאנדער אנזעהענד. דער ראבבינער שיען אין געדאנקען פֿערטיעפֿט, וויא איינער, דער ערינגערונגען אויס דער פֿערגאנגענהייט מיט פֿיעלער אנשטרענגונג אין זיין געדעכטניס צוריקצורופֿען זוכט. עסמאנן שטאנד נעבען איהם, וויא איינער, דער ניכט וויים, וואס מיט איהם געשעהען, אונד וואס ער נון צו טהון האבע.

ענדליך וואנדטע זיך עסמאנן צום ראבבינער מיט דען וואָרטען: „זאָללטע דער גנעדיגע העררן ריכטער ווירקליך זאָ געפֿעהרליך פֿערלעטצט זיין, דאס אייער אנבליק אויף זיינע פֿרויא איינען זאָלך' ערשיטטערנדען איינדרוק געמאכט?" —

„דאס מוס ניכט דער פֿאלל זיין (ערווידערטע דער ראבבינער), מיין אנבליק ווירדע אויף דיעזע דאמע צו יעדער צייט אונד אויך דאנן איינען ערשיטטערנדען איינדרוק געמאכט האבען, ווענן איהר מאגן דורך מיך קיינען ארם-בריך ערליטטען העטטע. איך אונד דיעזע דאמע וויר קעננען אונס שאָן לאנגע העער. נון בלייבט עס נור אבצואווארטען, אָב זיא דורך דיעזעס פּלאָטצליכע צוזאממענטרעפֿפֿען אנגענעהם אָדער אונאנגענעהם בעריהרט וואורדע. היעפֿאָן ווירד עס אבהענגען, אין וועלכעם זינגע זיא בייא איהרעם מאננע, דעם יודען-ריכטער, פֿיר מיך ווירקען ווערדע."

אליעזר עסמאנן שיטטעלטע צו דיעזער מיטטהיילונג בעדענקליך דאס הויפּט. ער קאָננטע זיך ניכט ערקלערען, אין וועלכער וויזע דיין ראבבינער מיט דער פֿרויא ריכטערין איינע אלטע בעקאננטשאפֿט האבען זאָללטע. טרויענד נעדאנקען גינגען איהם דא דורך זיינען קאָפּף. פֿיר איינען אייגענבליק דאכטע ער זאָגאר: עס ווירדע פֿיעללייכט דאָך בעססער געוועזען זיין, ווענן ר' יוסף צום ראבבינער ערנאננט וואָרדען ווערע! דער נייע ראבבינער מוס דאָך איינע „פֿערגאנגענהייט" הינטער זיך האבען, דיא מיט דעם אמטע איינעס ראבבינערס ניכט רעכט פֿעראיינבאר. דאָך וואורדע ער אין דיעזען בעטראכטונגען פּלאָטצליך געשטאָרט, דא איינע טהירע זיך אָפֿפֿנעטע אונד איין דיענער ערשיען, דער זיא נעראדע אין דאס קראנקען-צימער דעס האנס פֿאָן צעך, דעס אללגעוואלטיגען יודען-ריכטערס, פֿיהרטע.

האנס פֿאָן צעך לאג אויף זיינעם בעטטע אויסגעשטרעקט. זיין בליק וואר אין האָכמיטהיגער, הורכבאָהרענדער. דער געבראָכענע ארם, וועלכער אין איינער שוואַרצען בינדע רוהטע, לאג אויסערהאלב דער בעטט-דעקע, אין דיא ער ביז פֿאסט איבער דען קאָפּף געהיללט וואר.

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט.)

שאנצונגען צוריקציעהען מוסטען. דער פֿערלוסט דער טירקען ביי דיעזעם קאמפֿפֿע בעטרוג 100 טאָדטע אונד 200 פֿערוואונדעטע, וועהרענד דיא רוסען 1000 מאנן פֿערלאָרען האבען.

גאָרני-שטודען 19-טען סעפטעמבער. געסטערן וואר עס אויף דעם גאנצען קריעגס-שויא-פּלאטצע רוהיג. דיא בעלאגערונג אונד דיא בעשיעסונג פֿאָן פּלעוונא דויערן נאָך אימטער פֿאָרט.

בוקארעסט 20-טען סעפטעמבער. זייט דעם 17-טען סעפטעמבער האבען נאָך מעהרערע קעמפּפֿע ביי פּלעוונא שטאטטגעפֿונדען. אין דער נאכט פֿאָן דעם 17-טען אויף דען 18-טען סעפטעמבער האבען דיא טירקען איינען אויספֿאלל געגען דיא גריוויצא-בעפֿעסטיגונג געמאכט, אום דיאזעלבע צוריקצועראָבערן צו פֿאַנגען, זיא ווארדען אבער צוריקגעוויעזען. — אם 18-טען סעפטעמבער נאכמיטטאגס מאכטען דיא רומענען דען פֿערזוך, דיא גראָססטע טירקישע בעפֿעסטיגונג פֿאָר פּלעוונא צו איבערפֿאללען, אבער דיעזע אנגרייפֿענדען רומענען ווארדען מיט איינעם פֿערלוסטע פֿאָן 300 מאנן צוריקגעשלאגען.

קאָנסטאנטינאָפּעל 20-טען סעפּטעמבער. סוליימאן פּאשא פֿערזיכערט, דאס ער באלד דען סוועטי-ניקאָלויס אונד דען גאנצען שיפּקא-פּאס וויעדער אין העגדען האבען ווערדע. (ווענן נור דיעזעס „באלד" שאָן באלד וועדע!)

דיא פֿאָרגענגע אין פֿראַנקרייך.

דער קאנאָנען-דאָנגער אויף דען שלאכטפֿעלדערן נימטט זאָ זעהר אללעס אינטערעססע אין אנשפּרוך, דאס מאן זיך אום קיין ערייגניס מעהר צו קיממערן שיינט, וועלכעס ניכט מיט „זיעגען" אונד „ניעדערלאגען" פֿערבונדען איזט. אינדעס זינד דיא קעמפּפֿע דער פּאָליטישען פּארטייען אין פֿראַנקרייך, אָבגלייך זעלבע ניכט מיט פּיסטאָלען אונד קאנאָנען געפֿיהרט ווערדען, דענגאָך פֿאָן אויסעראָרדענטליכער וויכטיגקייט, וייל דער אויסגאנג דיעזער קעמפּפֿע אויף דען אללגעמיינען פֿריעדען אין איירעָפּא פֿאָן טיעפֿער ווירקונג זיין מוס.

דאס מאק מאהאָן אם 16-טען מאי ד׳ י׳ דאס פּאָרטשריטטס-מיניסטעריאום וועגגעיאגט אונד זיך מיט איינעם ריקשריטטס-מיניסטעריאום אומגעגעבען, איזט אונזערען לעזערן צור גענוגע בעקאנגט. דאס מאק מאהאָן עבען מיט הילפֿע דעם ריקשריטטס-מיניסטעריאומס דאס פּארלאמענט אויפֿגעלאָזט האט, אום ביי איינער נייאהל איין ריקשריטטס-פּארלאמענט צוזאממענצובריגגען, איזט עבענפֿאללס בעקאנגט. דיעזעס פֿערפֿאהרען דעם פּרעזידענטען דער פֿראַנצאָזישען רעפּובליק האט זיינער צייט פֿיעל אויפֿזעהען ערדעגט. מאן היעלט זיך איבערצייגט, דאס מארשאלל מאק מאהאָן ניכטס געריגגערעס אנשטרעבע, אלס מיט הילפֿע דעם ריקשריטטס-מיניסטעריאומס אונד איינעם נייען ריקשריטטס-פּארלאמענטס דיא פֿראַנצאָזישע רעפּובליק זעלבסט, דערען פּרעזידענט ער דאָך איזט, צום שטורצע צו בריגגען.

דיא אָפֿפֿענטליכע מיינונג אין פֿראַנקרייך וואר נאטירליך וועגען דיעזעם פֿאָרגעהענס מאק מאהאָנס אין טיעפֿסטער אויפֿרעגונג. זיינע שטעללונג וואורדע דאנן אויך ציעמליך ערשיטטערט, דא דיא פֿיהרער דער רעפּובליקאנישען פּארטייא אללע אנשטרעגגונגען מאכטען, דאמיט אנלעסליך דער נייוואהלען וואהרהאַפֿט רעפּובליקאנישע מעננער אינס פּארלאמענט געוועהלט ווערדען.

אללייז זייט יענער צייט האט דער „צופֿאלל" דעם מארשאללע מעהר גענוטצט, אלס אללע זיינע וויזהייט אונד אלס אלל׳ דיא וויזהייט זיינער ריקשריטטס-רעגיערונג. דער גראָסטע טהיערס, דאס אָבערהויפּט דער רעפּובליקאנער אין פֿראַנקרייך, איזט געשטאָרבען, וויא אונזערע לעזער בערייטס וויסען, פֿאָר איינינען טאגען „פּלאָטצליך" געשטאָרבען. היעדורך איזט מאק מאהאָן זיינעם געפֿעהרליכסטען געגנערס לאָזגעוואָרדען. נאָך דעם שטורצע נאפּאָלעאָנס וואורדע נעמליך טהיערס פּרעזידענט דער רעפּובליק, ביז ער עבען פֿאָן מאק מאהאָן פֿאָם פּרעזידענטענ-שטוהל פֿערדרעגגט ווארדע. נון וואר וויעדער דיא צייט, וויא מאק מאהאָן דעם אדאָלף טהיערס אויף דעם פּרעזידענטען-שטוהלע פּלאטץ מאכען זאללטע. אבער דא קאם פּלאָטצליך דער טאָד אונד וויעז העררן טהיערס איינען פּלאטץ אן, וויא אללע פּארטייענקעמפּפֿע אויפֿהאָרען. זייט יענער צייט אטהמעט מאק מאהאָן פֿרייער אויף. ער פֿיהלט זיך פֿיעל זיכערער, אונד פֿעראָפֿפֿענטליכטע פֿיר דיא אויף דען 14-טען אָקטאָבער אנבערייממטע נייוואהל איינע רעכט קרעפֿטיגע „קונדגעבונג", דערען הויפּטשטעללען וויר היער פֿאָלגען לאססען; דיעזע לייטען:

„פֿראַנצאָזען! אין וועניגען וואָכען ווערדעט איהר דיא דעפּוטירטען פֿירס נייע פּארלאמענט וועהלען. איך מוס אייך דאהער דרייא זאכען ערקלערען: ערסטענס, וואס איך ביזהער געטהאן; צווייטענס, וואס איך אין צוקונפֿט טהון וויל; דריטטענס, וואס דיא פֿאָלגען זיין מיסטען, ווענן איהר ניכט אים זיננע איינער געזונדען פּאָליטיק וועהלען זאללטעט. האָרעט אלזאָ!

וואס איך ביזהער געטהאן? נון, איך האבע זייט דען פֿיער יאהרען מיינער פּרעזידענטשאַפֿט דען פֿריעדען ערהאלטען; איך האבע אונזערע פֿריינדשאַפֿטליכען בעציעהונגען צו דען אויסווערטיגען גראָס-מעכטען בעפֿעסטיגט; איך האבע דיא רוהע אים אינגערן אויפֿרעכט ערהאלטען; דיא בירגער זינד רייכער אונד גליקליכער געוואָרדען; האנדעל אונד געווערבע האבען איינען ערפֿרייליכען אויפֿשוואונג גענאָממען; אָבוואָהל פֿריעד-ליעבענד, האבע איך דאָך איינע ארמעע געשאַפֿפֿען, מיט דערען מאכט וויר אינס עבען דען פֿריעדען דויערנד ערהאלטען קאָננען. אלס אלל דאס פֿאָן מיר אונטערנאָממען אונד ערשטרעבט ווארדע, דא נאהם פּלאָטצליך דאס פּארלאמענט איינע ווענדונג, וועלכע אויף דען אומשטורץ אללעס בעשטעהענדען געריכטעט וואר. דעסהאלב וואורדע איך גענעזונגען, מיינע געוואלט צו שוועכען. איך דורפֿטע דיעס יעדאָך ניכט צוגעבען, דא היעדורך אויך דיא געוואלט פֿראַנקרייכס איינע שוועכונג העטטע ערליידען מיססען. איך דורפֿטע אלזאָ ניכט צאָגערן, איך בענוטצטע מיין רעכט, אום מיט איינוויללינונג דעם סענאטס דיעזעס געפֿעהרליכע פּארלאמענט אויפֿצולאָזען. — דאס האבע איך אללעס ביזהער געטהאן! —

וואס איך אין צוקונפֿט טהון ווערדע? נון, מאן ווירד אייך איינרעדען וואָללען, דאס איך דען שטורץ דער רעפּובליק אנשטרעבע. דאס איזט איינע פֿערלייטדונג. דיא רעפּובליק ווארדע מיינען הענדען אנפֿערטרויט, איך ווערדע דיעזעלבע אויך צו שיטצען וויססען. לאססעט אייך דאהער ניכט טיישען. מיינע רעגיערונג ווירד אייך אין פֿערציכניס יענער מעננער געבען, וועלכע איהר אינס נייע פּארלאמענט וועהלען מאָגעט. מיט דיעזען מעננערן צוזאממען ווערדע איך דאנן דיא רעפּובליק שיטצען אונד פֿעסטיגען; נון האבען וויר נאָך פֿאָלגענדעס צו בעטראכטען:

וואס ווערדען דיא פֿאָלגען זיין, ווענן איהר ניכט אים זיננע איינער געזונדען פּאָליטיק וועהלעט? איך דאס וויל איך אייך ווינדהעריים זאָגען: ווענן איהר מעננער אינס פּארלאמענט וועהלען זאָללטעט, דיא געגען מיך זינד, זאָ ווערדע איך מיך אייך דיעזעם נייען פּארלאמענטע ניכט פֿיגען! איך ווערדע מיך ניכט צום „ווערקצייגע" פֿאָן אומשטורצ-בעשטרעבונגען הערגעבען. איך ווערדע איינעם זאָלד׳ „זיבערען" פּארלאמענטע צו ליעב מיינע פּרעזידענטען-שטעללע געוויס ניכט אויפֿגעבען. דאס מאָגעט איהר אללע וויססען! איך פֿאָדערע אייך דאהער וויעדערהאָלט אויף, נור יענע מעננער אינס פּארלאמענט צו וועהלען, דיא מיינע רעגיערונג אייך בעציכנען ווירד, דא איך זאָנסט אייך דיעזעס נייע פּארלאמענט איינגעזיממט נאָך הייזע שיקען מיססטע!" —

פֿאָלליעטאָן.

דער געמיינדע-רעטטער.

(6-טע פֿאָרטזעטצונג.)

„דיעס איזט העדר בערנאר קיטצל (ערווידערטע עסמאנן) דער ראטה-געבער אונד דיא רעכטע האנד אונזערעס יודען-ריכטערס."

„איין באָזער קאָרפּער האט געוויס קיינע גוטע האנד (פּליסטערטע ר׳ אליהו נאגין לייזע מיט בייסענדעם שפּאָטטע), אלס דער יודענריכטער זיינען אים געבראָכען, העטטע ער דיעזע האנד בריכען מאָגען! איבריגענס שיינטס מיר, דאס אויך דיעזע האנד אויס׳ס נעהמען זיך רעכט גוט פֿערשטעהע. דאס גליק דער יודען בעשטעהט לידער עבען נור דאריין, דאס איהרע פֿיינדע געלד נעהמען. ווענן זיא אינדעם גלויבען, ווירדע איכ׳ס פֿאָרציעהען, דיעזען בעזוך פֿיר דיא צייט צו פֿערשיעבען, וואָ העדר צעך בערייטס נענצליך גענעזען זיין ווירד. יעטצט וועהרענד זיינעם ליידענס לויפֿען וויר דאָך געפֿאהר, דאס ער אלל זיינע לוינען איבער אונס אויסשיטטען ווערדע?"

„פֿריהער אָדער שפּעטער! (ווייפֿצטע עסמאנן), גוטעס האבען וויר דא אָהנעהין ניכט צו ערווארטען. עס איזט דאהער בעססער, דאס וויר דיא אונאנגענעהמע וויזיטע שאָן יעטצט מאכען. וועניגסטענס ווירד אונס דער פֿאָרוואורף ניכט טרעפֿפֿען קאָננען, דאס וויר דיא ערפֿיללונג אונזערער פֿפֿליכט דעם העררן ריכטער געגענאיבער פֿערזיימט העטטען.""

נון שריטטען ביידע שווערען הערצענס איינע שטיינטרעפּפּע הינויף. אין דעם ערסטען ציממער טראַפֿען זיא איינען דיענער, דער דעם ר׳ אליעזר עסמאנן פֿריינדליך ענטגעגענקאם אונד דיא האנד רייכטע. עס וואר דיעס איין אלטער בעקאננטער, דעם עסמאנן ביי דען פֿערשיעדענסטען געלעגענהייטען איינינע געפֿעלליגקייטען ערוויעזען האבען. אללע ער־ פֿיעל טראָטץ דיעזער פֿריינדליכקייט אונד בע־ קאנגטשאַפֿט ערקלערטע דער דיענער דעננאָך: אויס ריקזיכט פֿיר דיא קראַנקליכקייט דעס העררן דיא וויזיטע פֿאָרערסט דער גנעדיגען פֿרויא אנמעלדען צו מיססען. איינינע מינוטען שפּעטער בעפֿאנדען זיך ביידע יודען אים ציממער דער גנעדיגען פֿרויא ריכטערין.

דיא געמאלין דעס יודען-ריכטערס צייכנעטע זיך דורך איינגעוואָהנליכען פּוטץ אויס. ווער זיא יעדאָך גענויא אנבליקטע, מוסטע טראָטץ דער קאָסטבארען גאָלד-געשמייידע, טראָטץ דער צאהלרייכען עדעל-שטיינע, דיא אן איהרעם גאנצען קאָרפּער מיט בלענדענדעם גלאנצע שימטערטען אונד פֿונקעלטען, אלסבאלד איהרע נידערע אבשטאממונג ערקעננען. זיא וואר אונגאָרישער אבקונפֿט. אָהנע יעדאָך דען עדעלמוטה איינער וואהרען אונגארין צו בעזיטצען. דער דוממע בויערן-שטאָלץ וואר אויף איהרעם געזיכטע אין אונפֿערקעננבארער ווייזע אויסגעפּרעגט. דיא שאַרפֿען צוגע אום איהרע ליפּפּען פֿערריעטהען איהרע ליידענשאַפֿטליכקייט אונד איהרע ווינדהאַפֿטיגקייט. איהרע שטיממע וואר גראָב, ניכטס עדלעס וואר אן איהרעם וועזען צו בעמערקען.

פֿרויא העדוויג (דאס וואר דער נאמע דער גנעדיגען פֿרויא) זאס מיט דעם ריקען געגען דען איינגאנג. אלס דיא ביידען יודען אין איהר ציממער טראַטען. אלס דיא יודען ביים איינטריטטע וויא גרישטען, וועגדעטע זיך דיעזע פֿרויא ניכט איינמאל אום, זאָנדערן ניקטע פֿערעכטליך מיט דעם קאָפּפֿע. —

„גנעדיגע פֿרויא (בעגאנן עסמאנן) וויר זינד צו איהנען מיט איינער אונטערטהעניגען ביטטע געקאָממען. —"

„וויא געוואָהנליך! (אונטערבראָך העדוויג אין בארשעם טאָנע דען רעדנער). וויא געוואָהנליך! איהר יודען קעננט נור צוויא זאכען: ביטטען אונד קלאגען!"

„נאגין ריכטיג (ערווידערטע עסמאנן מיט בעליידיגט), דיא יודען מיססען לידער אָפֿט ביטטען אונד קלאגען; אללייז דיעסמאל קאָממען וויר, אום „צו געהאָרכען", דיא יודען פֿערשטעהען אויך צו געהאָרכען, וואס מאנכער ניכט פֿערשטעהט."

פֿרויא העדוויג פֿיהלטע זיך היעבייא געטראָפֿפֿען אונד זאגטע: „ווער דאס רעכט האט צו בעפֿעהלען, דער בראוכט ניכט צו געהאָרכען!"

דורך דיעזע וואָרטע וואָללטע דיא אויפֿגעבלאזענע פֿרויא דיא ביידען טיישען, אלס וועדע זיא פֿאָן האָהער אבשטאממונג אונד צום בעפֿעהלען געבאָרען, וועהרענד דיא יודען אלס ווירטהע זיך שטיללשווייגענד טרעטען לאססען מיססען. אללייז עסמאנן וואר דער מאנן ניכט, דער עס לאנגע דולדען זאָללטע. ווענן דיא געמיינהייט זיך צור הערשאַפֿט אויפֿווירפֿט. ער זאגטע דאהער אין איינעם טאָנע, דעססען שפּאָטטישען קלאנג יעדער בעמערקען קאָננטע:

„גנעדיגע פֿרויא! איהרע בעהויפּטונג איזט פֿאללקאָממען ריכטיג. ווער אים שטילען געבאָרען ווירד, קאנן זיך זעלטען צור זאָגגע-האהנע עמפּאָרשוויגגען. וואהל וויכט מאן, איינעם שטאכעל-שוויינע גלייך, אויף דיא האהען